

Futures Studies of the New Islamic Civilization: Synergy of Justice and Resistance in Conditions of Uncertainty

Maryam Ahmadpour^{id}

1- Department of Policy Studies, Hazrat Zeynab (S) Faculty, Imam Hossein (AS) Comprehensive University, Tehran, Iran

(* Corresponding Author Email: Ahmadpour.maryam62@ihu.ac.ir)

Received:	Revised:	Accepted:	Published:
Citation: Ahmadpour, M. (2026). Futures studies of the new Islamic civilization: Synergy of justice and resistance in conditions of uncertainty. <i>Islamic Studies in Humanities</i> , 1(1), https://doi.org/.....			

Extended Abstract

Introduction

The contemporary world is characterized by the dominance of Western modernity, manifested through materialism, extreme individualism, structural economic and political dependencies, and pervasive social and cultural inequalities that cast shadows over Islamic societies. Against this backdrop, the realization of the New Islamic Civilization emerges not merely as an ideological aspiration but as an unavoidable necessity for preserving cultural identity, ensuring social cohesion, maintaining national dignity, and achieving balanced and sustainable progress for Muslim communities. This civilization, rooted in pure Quranic teachings, the practical conduct of the infallible Imams (peace be upon them), the thoughts of Imam Khomeini (may his soul rest in peace), and the statements of the Supreme Leader, requires active and intelligent confrontation with numerous challenges. These include structural erosion in governance systems, geographical and operational limitations of resistance, potential inefficiencies in resistance economy, geopolitical insecurities, economic and cultural discrimination, and hegemony-oriented global structures that prevent the full blossoming of the Islamic Ummah's capacities. Two foundational concepts play pivotal and determinant roles in the civilizational formation process: justice—as a key instrument for removing inequalities, establishing ethical, economic, and social balance, guaranteeing sustainable security, and ensuring human dignity—and resistance—as an ideological, practical, and comprehensive action against external aggressions, internal deviations, and hegemonic pressures. The central question arises whether these two concepts, considered separately or merely reactively, are sufficient, or whether they require mutual and dynamic synergy to become the primary civilizational forces. Existing literature in the field of New Islamic Civilization, though rich in general descriptions of civilizational indicators such as faith, rationality, social justice, and resistance economy, often remains limited to one-dimensional or descriptive analyses, paying insufficient attention to the complex, synergistic, and dynamic interactions between justice and resistance under conditions of contemporary uncertainty and complexity.

Methodology

This qualitative research employs a futures studies approach, utilizing meta-synthesis methodology for data collection and analysis. The primary data were gathered from 40 authoritative scholarly sources, the Second Phase Statement of the Islamic Revolution (2019), and speeches of the Supreme Leader. From these materials, 50 thematic rows regarding the roles and key themes of justice and resistance in the New Islamic Civilization were extracted, organized into three main categories: resistance, justice, and their synergy. This comprehensive integrated table formed the main data foundation for the research. For futures studies analysis, four systematic and complementary methods were employed: the Three Horizons approach for mapping current conditions, preferred future, and transition pathways; the Futures Triangle for examining the interaction of the weight of the past, pressure of the present, and pull of the future; Causal Layered Analysis (CLA) for exploring four civilizational layers—litany/events, systemic/structural, worldview/discourse, and myth/metaphor; and Critical Uncertainty for identifying fateful uncertainties, constructing 2×2 matrices, developing four scenarios, and finally extracting robust strategies. Data analysis was conducted qualitatively and interpretively, utilizing visual tools such as matrices and triangles for better structural organization of findings.

Findings

The meta-synthesis findings reveal that resistance in the New Islamic Civilization is not merely a temporary reaction or military action but possesses roots in Tawhid-based foundations, the historical experience of Ashura, and the culture of sacrifice and martyrdom. It functions as an active mechanism for "preservation, survival, and civilizational dynamism" through producing social capital, strengthening Ummah cohesion, educating

courageous and self-confident generations, shaping anti-hegemonic discourse, and creating regional and international power balance. Conversely, justice was identified as the ultimate goal and soul of the New Islamic Civilization, manifesting across educational, social, governance, and cultural dimensions through fighting corruption, reducing class gaps, ensuring human dignity, empowering youth, and institutionalizing ethical values. The Three Horizons analysis demonstrated that in Horizon 1, Islamic civilization faces structural erosion and reduced resistance to predominantly defensive functions, while Horizon 3 depicts a civilization rooted in global justice, comprehensive resistance, and Tawhid-based belief, emerging as a sustainable alternative to the Western liberal order. Causal Layered Analysis traced the roots of transformation from litany-level challenges (Western domination, corruption, class inequality) to deep civilizational myths (Ashura as a matrix of sacrifice and standing against oppression, the Virtuous City as metaphor for global justice, and the reappearance as the end of oppression's history). The Futures Triangle illustrated that transition from Horizon 1 to 3 requires redefining the weight of the past (Ashura-based roots, wilayat-orientation, revolutionary faith), converting present pressures (geopolitical crises and H2+ innovations) into opportunities, and aligning with the pull of the future. The Critical Uncertainty approach generated four competing scenarios: (1) Flourishing Civilization—where the resistance axis achieves global power balance and justice is fully realized; (2) Victorious Resistance but Failed Justice—where external hegemony is broken but internal inequality persists; (3) Strong Domestic Justice but Limited Resistance—where internal progress occurs without global influence; and (4) Civilizational Stagnation—where both justice and resistance fail. Robust strategies effective across all scenarios were identified: cultivating a resilient generation with courage, zeal, and revolutionary spirit; maintaining anti-hegemonic discourse and wilayat-orientation; sustained emphasis on sacrifice, martyrdom culture, and jihadi management; jihadi institution-building and youth empowerment; and simultaneous pursuit of neighborhood-based alliance-building and resistance economy.

Discussion and Conclusion

This research, through the integrated application of four futures studies approaches combined with revolutionary indigenous sources, presents a deep, dynamic, and future-oriented framework for understanding the trajectory of the New Islamic Civilization. The findings demonstrate that justice and resistance function not as separate or merely reactive concepts, but as synergistic, civilizational, and mutually reinforcing forces at the heart of civilizational transformation. The future of Islamic civilization is contingent not on deterministic prediction but on the alignment of justice, resistance, and strategic intelligence within conditions of uncertainty. The analysis reveals that true civilizational transformation requires not merely behavioral and structural changes but also the reproduction of discourses and reinterpretation of collective myths. The Critical Uncertainty approach successfully moved thinking away from linear future prediction toward preparation for multiple futures, showing that victory and failure remain simultaneously realistic possibilities. The focus on unchangeable normative elements derived from Quranic teachings and collective self-confidence ("We Can") proved the most effective mechanism for addressing future uncertainties.

The robust strategies identified—particularly cultivating a resilient generation as the central core—provide sustainable foundations for maintaining fundamental ideals, preserving achievements in victory conditions, correcting internal structural challenges, and reviving collective motivation in stagnation conditions. These findings carry extensive implications for civilizational policymaking, youth-centered planning, geopolitical alliance-building, and redefining resistance economy. Future research may expand this framework's depth and application through regional-level implementation or comparison with competing civilizations.

Keywords: Ashura myths, Resilient generation, Resistance strategies, Scenario, Strategic intelligence

آینده پژوهی تمدن نوین اسلامی: هم‌افزایی عدالت و مقاومت در شرایط عدم قطعیت

مریم احمدپور^{۱*}

تاریخ دریافت: ۰۰/۰۰/۰۰

تاریخ پذیرش: ۰۰/۰۰/۰۰

چکیده

ضمن تشریح چالش‌های سلطه غربی و شناسایی خلأهای روش‌شناختی مطالعات موجود که عمدتاً توصیفی، تک‌بعدی و فاقد رویکرد آینده‌پژوهی ترکیبی بودند، ضرورت بررسی تعامل پیچیده عدالت و مقاومت در شرایط عدم قطعیت برجسته گردید. این پژوهش کیفی و آینده‌نگرانه است که با بهره‌گیری از فراترکیب ۴۰ منبع علمی، بیانیه گام دوم و بیانات رهبری و استخراج ۵۰ ردیف تم کلیدی، از چهار روش سه افق، تحلیل لایه‌ای علی (CLA)، مثلث آینده‌پژوهی و عدم قطعیت بحرانی استفاده شده است. یافته‌های به‌دست‌آمده از این پژوهش نشان داد که در افق اول، تمدن اسلامی با فرسودگی ساختاری و مقاومت دفاعی مواجه است، حال آنکه افق سوم، تمدنی عادلانه و مقاوم را تصویر می‌کند؛ تحلیل لایه‌ای علی، ریشه‌های تحول را از سطح لیتانی تا اسطوره‌های عاشورایی و مدینه فاضله بازکاوی کرد و مثلث آینده‌پژوهی گذار را مستلزم بازتعریف وزن گذشته، تبدیل فشار حال به فرصت و هم‌راستایی با کشش آینده دانست. عدم قطعیت بحرانی چهار سناریوی رقیب از «تمدن شکوفا» تا «رکود تمدنی» تولید و راهبردهای مقاومی چون تربیت نسل مقاوم، نهادسازی جهادی، حفظ گفتمان استکبارستیزی و ائتلاف‌سازی همسایگی شناسایی شد. به‌طور کلی، نتایج تأکید دارد آینده تمدن اسلامی مشروط به هم‌آهنگی عدالت، مقاومت و هوش راهبردی در فضای عدم قطعیت است.

کلیدواژه‌ها: اسطوره‌های عاشورایی، راهبردهای مقاوم، سناریو، نسل مقاوم، هوش راهبردی

مقدمه

در دنیای معاصر، که سلطه مدرنیته غربی با ویژگی‌های مادی‌گرایی، فردگرایی افراطی، وابستگی‌های ساختاری اقتصادی و سیاسی، و نابرابری‌های گسترده اجتماعی و فرهنگی بر جوامع اسلامی سایه افکنده است، تحقق تمدن نوین اسلامی به‌عنوان الگویی پویا، جامع و مبتنی بر اصول الهی و انسانی، نه تنها یک آرمان ایدئولوژیک، بلکه ضرورتی اجتناب‌ناپذیر برای حفظ هویت فرهنگی، انسجام اجتماعی، عزت ملی و پیشرفت متوازن و پایدار جوامع مسلمان تلقی می‌شود (Akbari & Rezaei, 2015). این تمدن نوین که ریشه در آموزه‌های ناب قرآن و سنت، اندیشه‌های امام خمینی (ره) و بیانات مقام معظم رهبری دارد، نیازمند مقابله فعال و هوشمندانه با چالش‌های متعددی است (Ahmadpour, 2025a)؛ از جمله فرسودگی ساختاری نظام‌های حکمرانی، محدودیت‌های جغرافیایی و عملیاتی مقاومت، ناکارآمدی‌های احتمالی در اقتصاد مقاومتی، ناامنی‌های ژئوپلیتیک، تبعیض‌های اقتصادی و فرهنگی، و ساختارهای سلطه‌محور جهانی که مانع شکوفایی کامل ظرفیت‌های امت اسلامی می‌گردند (Momeni et al., 2024).

در این میان، دو مفهوم بنیادین عدالت (به‌عنوان ابزاری کلیدی برای رفع نابرابری‌ها، برقراری تعادل اخلاقی، اقتصادی و اجتماعی، تضمین امنیت پایدار و کرامت انسانی) و مقاومت (به‌عنوان کنشی ایدئولوژیک، عملی و همه‌جانبه در برابر تهاجمات خارجی، انحرافات داخلی و فشارهای سلطه‌گر) نقش محوری و تعیین‌کننده‌ای در فرآیند تمدن‌سازی ایفا می‌کنند (Ahmadpour, 2025b; Safari & Nemati, 2024; Keykha & Kamankesh, 2023). با این حال، پرسش اساسی این است که آیا این دو مفهوم به‌صورت جداگانه و واکنشی کافی هستند، یا نیازمند هم‌افزایی متقابل و پویا برای تبدیل شدن به نیروهای اصلی تمدن‌ساز می‌باشند؟

ادبیات موجود در حوزه تمدن نوین اسلامی، اگرچه غنی از توصیفات کلی شاخصه‌های تمدنی مانند ایمان، عقلانیت، عدالت اجتماعی و اقتصاد مقاومتی است، اما اغلب به تحلیل‌های تک‌بعدی یا توصیفی محدود مانده و کمتر به بررسی تعاملات پیچیده، هم‌افزا و پویای عدالت و مقاومت در شرایط عدم قطعیت و پیچیدگی‌های معاصر پرداخته است. به‌ویژه، خلأهایی در واکاوی این هم‌افزایی از منظر آینده‌پژوهی

۱- گروه سیاست‌گذاری فرهنگی، دانشکده حضرت زینب (س)، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران

(*)- نویسنده مسئول: Ahmadpoor.maryam62@ihu.ac.ir

مشاهده می‌شود؛ از جمله عدم توجه کافی به افق‌های زمانی مختلف (چالش‌های فعلی در برابر تصویر مطلوب آینده)، لایه‌های علی عمیق (از مشکلات ظاهری روزمره تا اسطوره‌های بنیادین تمدنی)، تعادل نیروهای گذشته، حال و آینده، و تولید سناریوهای رقیب در فضای ابهام و عدم قطعیت، که این خلأها مانع تدوین چارچوب‌های نظری-کاربردی جامع برای سیاست‌گذاری تمدنی، برنامه‌ریزی جوان‌محور و ائتلاف‌سازی ژئوپلیتیک می‌گردد (Rahdar, 2020; Ghasemi, 2022).

بنابراین، مسئله اصلی تحقیق حاضر پیرامون محور سؤالات زیر شکل گرفته است:

- نقش هم‌افزای عدالت و مقاومت در تمدن‌سازی اسلامی چگونه است و چگونه می‌توان این دو را از مفاهیم جداگانه یا صرفاً واکنشی به نیروهای متقابل، پویا و تمدن‌ساز تبدیل نمود؟
 - در چارچوب رویکرد سه افق آینده‌پژوهی، چالش‌های افق فعلی تمدن اسلامی چیست و تصویر افق مطلوب تمدن نوین اسلامی برپایه عدالت جهانی و مقاومت همه‌جانبه، چگونه ترسیم می‌گردد؟
 - با استفاده از تحلیل لایه‌ای علی، ریشه‌های عدالت و مقاومت در چهار لایه تمدنی (ظاهری (عمل‌گرایی روزمره)، سیستماتیک (اصلاح ساختارها)، جهان‌بینی (گفتمان ایدئولوژیک) و اسطوره‌ای (ناخودآگاه جمعی مبتنی بر اسطوره‌ها)) چگونه بازکاوی می‌شود و چگونه می‌توان اسطوره‌های بنیادین را از چارچوب‌های تاریخی به ابزارهای عملی تمدن‌سازی آینده تبدیل کرد؟
 - مثلث آینده‌پژوهی چگونه تعادل پیچیده نیروهای مؤثر بر گذار تمدنی را نشان می‌دهد؟
 - رویکرد عدم قطعیت بحرانی چگونه فضای آینده‌نگری را از قطعیت‌گرایی خطی خارج کرده و با تولید سناریوهای رقیب، آینده تمدن اسلامی را به‌عنوان حاصل انتخاب‌های راهبردی آگاهانه در شرایط پیچیدگی و ابهام تصویر می‌کند؟
 - این رویکرد عدم قطعیت بحرانی چه راهبردهای مقاوم و پایداری را شناسایی می‌نماید که در تمامی سناریوها به‌عنوان ستون‌های بقا و پیشرفت عمل کنند؟
 - در نهایت، چگونه می‌توان با ترکیب هم‌زمان چهار روش آینده‌پژوهی (سه افق، تحلیل لایه‌ای علی، مثلث آینده‌پژوهی و عدم قطعیت بحرانی) در کنار منابع بومی انقلابی (بیانیه گام دوم انقلاب و بیانات رهبری)، چارچوبی نظری-کاربردی ارائه داد که به‌جای پیش‌بینی قطعی آینده، بر هوش راهبردی، آمادگی برای هر سناریویی و هم‌آهنگی عدالت، مقاومت و آگاهی از عدم قطعیت تمرکز نماید؟
- این پژوهش، با اتکا به روش فراترکیب کیفی و بهره‌گیری از رویکرد چندبعدی و ترکیبی آینده‌پژوهی، به‌دنبال پاسخ جامع به این سؤالات و پر کردن خلأهای نظری و کاربردی موجود است.

پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش در حوزه نقش عدالت و مقاومت در تحقق تمدن نوین اسلامی را می‌توان با توجه به رویکرد تحقیق حاضر (که بر هم‌افزایی عدالت و مقاومت در چارچوب آینده‌پژوهی ترکیبی تمرکز دارد) به چهار دسته اصلی تقسیم کرد: ۱- مطالعات توصیفی-تحلیلی شاخصه‌های تمدنی بدون رویکرد آینده‌محور، ۲- مطالعات تک‌بعدی تمرکز بر نقش مقاومت، ۳- مطالعات تک‌بعدی تمرکز بر نقش عدالت و ۴- مطالعات لایه‌ای یا چندبعدی بدون تلفیق روش‌های آینده‌پژوهی و عدم قطعیت. در ادامه، هر دسته به‌صورت خلاصه و با تأکید بر خلأهای روش‌شناختی و محتوایی نسبت به رویکرد ترکیبی آینده‌پژوهی حاضر ارائه می‌شود.

۱- مطالعات توصیفی-تحلیلی شاخصه‌های تمدنی بدون رویکرد آینده‌محور: این دسته عمدتاً به شناسایی و توصیف شاخصه‌های کلی تمدنی می‌پردازد و کمتر به پویایی زمانی یا سناریوهای آینده توجه دارد. اکبری و رضایی (Akbari & Rezaei, 2015) با رویکرد توصیفی-تحلیلی، شاخصه‌هایی مانند ایمان، عقلانیت، عدالت اجتماعی، اقتصاد مقاومتی و اخلاق را از دیدگاه مقام معظم رهبری برجسته کرده و نقش دین را در پویایی تمدنی توصیف می‌کنند. محمودپناهی (Mahmoudpanahi, 2020) با روش کتابخانه‌ای، دیدگاه‌های رابطه دین و تمدن (روشنفکری، پاسکولار و اسلام سیاسی) را واکاوی کرده و بر بازسازی فکر دینی و هم‌جوشی حکمت‌ها تأکید دارد. الویری و مهدی‌نژاد (Alviri & Mehdinejad, 2013)، دین را عامل جوشش اجتماعی و مقاومت درونی دانسته و عدالت و ایمان را شاخصه‌های کلیدی معرفی می‌کنند. وحیدی منش (Vahidi Manesh, 2007)، عناصری مانند عقل‌گرایی، عدالت‌گرایی، جهان‌گرایی و اخلاق‌گرایی را به‌عنوان شاخصه‌های ترکیبی دین در تمدن‌سازی توصیف کرده و پیوند آن‌ها با چالش‌های معاصر را تحلیل می‌نماید.

۲- مطالعات تک‌بعدی تمرکز بر نقش مقاومت: این منابع، مقاومت را به‌عنوان عنصری تمدن‌ساز بررسی می‌کنند، اما بدون توجه به هم‌افزایی با عدالت یا روش‌های آینده‌پژوهی ترکیبی. راهدار (Rahdar, 2020)، مقاومت را شاخص هویت تمدنی شیعی دانسته و بر پیوند نظری تمدن و مقاومت تأکید دارد. اکبری (Akbari, 2025)، مقاومت را راهبردی برای عدالت و استقلال جهان اسلام با مؤلفه‌هایی مانند توحید و ولایت توصیف می‌کند. لیزگی و قیاسی فتح‌آبادی (Lezgi & Gheiasi Fathabadi, 2023)، ابعاد الهی و راهبردی مقاومت را زیربنای انقلاب می‌دانند. فرهنگ دوست و بداقی (Farhang Dost & Badaqi, 2023)، مقاومت را ستون تمدن نوین در برابر سلطه غرب و پیوند آن با هویت دینی تحلیل کردند. نادری و فرهادی (Naderi & Farhadi, 2021)، گفتمان مقاومت در بیانیه گام دوم را بر محور نفی سلطه و زمینه‌سازی ظهور بررسی کرده‌اند. قاسمی (Ghasemi, 2022) با روش آمیخته، شاخص‌های مقاومت (اسلام سیاسی، انسجام و حکمرانی) را شناسایی و تأثیر آن بر تمدن را اثبات کرده است.

۳- مطالعات تک‌بعدی تمرکز بر نقش عدالت: این دسته، عدالت را شرط کلیدی تمدنی می‌دانند، اما بدون بررسی هم‌افزایی پویا با مقاومت در شرایط عدم قطعیت. کارگر (Kargar, 2016)، عدالت را عنصر محوری بقای تمدن از منظر فارابی، امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری تحلیل کرده و آن را عامل تعادل نظام‌های تمدنی معرفی می‌کند. صفری و نعمتی (Safari & Nemati, 2024)، عدالت را در اندیشه آیت‌الله جوادی آملی (رض)، ابزاری برای امنیت و رشد تمدنی (نه هدف غایی) دانسته‌اند. مؤمنی و همکاران (Momeni et al., 2024) با تأکید بر سیره امام علی (ع)، عدالت را عامل کاهش فساد و شرط تحقق تمدن نوین توصیف کردند.

۴- مطالعات لایه‌ای یا چندبعدی بدون تلفیق روش‌های آینده‌پژوهی: این منابع از تحلیل لایه‌ای، رویکرد عدم قطعیت بحرانی یا رویکردهای چندبعدی استفاده می‌کنند، اما فاقد ترکیب با روش‌های آینده‌پژوهی مانند سه افق، مثلث آینده یا عدم قطعیت بحرانی هستند. یوسفی خرایم (Yousefi Khoraim, 2018)، با رویکرد آینده‌پژوهی، به شناسایی عوامل مؤثر بر تحقق عدالت اجتماعی در چارچوب بیانیه گام دوم انقلاب پرداخت. پس از این پژوهش، پس از تحلیل مفهومی عدالت و بررسی متون مرتبط، ۱۴ عامل از طریق تشکیل گروه متمرکز استخراج و با استفاده از نرم‌افزار میک‌مک مورد تحلیل ساختاری قرار گرفتند. نتایج نشان داد که عوامل قوانین و مقررات، مطالبه‌گری، باور دینی، همکاری و مشارکت اجتماعی، رسانه، نظارت همگانی و نظارت رسمی دارای بیشترین اثرگذاری و کمترین اثرپذیری در نظام تحقق عدالت اجتماعی بودند. این عوامل به‌عنوان پیشران‌های کلیدی تحقق عدالت اجتماعی در گام دوم انقلاب معرفی می‌شوند و تأکید بر تقویت و هم‌افزایی آن‌ها می‌تواند مسیر تحقق عدالت در آینده نظام اسلامی را هموار سازد. ابراهیمی کوشالی و همکاران (Ebrahimi Koshali et al., 2022)، به‌روش CLA، عوامل تمدنی را در سطوح واقعیت‌ها، نظام‌ها، گفتمان‌ها و اسطوره‌ها تحلیل کرده و بر سیاست‌گذاری راهبردی تأکید داشتند. غفاری هاشجین و همکاران (Ghaffari Hashjin et al., 2021) با رویکرد عدم قطعیت بحرانی، سناریوهای نظم منطقه‌ای مقاومت محور، بازایی و تداوم مقاومت، مقاومت منفعت‌گرا-مصلحت‌طلب و سناریوی اضمحلال را برای آینده محور مقاومت متصور شد و اساس و زیربنای شکل‌گیری محور مقاومت را در مرحله اول، گفتمان آن می‌داند. به این شکل که گفتمان مقاومت قبل از شکل‌گیری عملیاتی و جغرافیایی آن متولد شده است. کیخا و کمانکش (Keykha & Kamankesh, 2023)، با رویکردی چندبعدی، شاخصه‌های دولت اسلامی (مانند عدالت و ولایت‌محوری) را مبنای تمدن نوین دانسته و هماهنگی دولت و تمدن را شرط استمرار انقلاب معرفی می‌کند.

بیشینه پژوهشی ارائه‌شده، اگرچه منابع متنوعی را در چهار دسته پوشش می‌دهد و بر نقش عدالت، مقاومت و شاخصه‌های تمدنی تمرکز دارد، اما عمدتاً توصیفی، تک‌بعدی و تک‌روش است و کمتر به بررسی هم‌افزایی هم‌زمان عدالت و مقاومت در چارچوب آینده‌پژوهی می‌پردازد. در کل، این پیشینه پایه محکمی فراهم می‌کند، اما می‌توانست با تأکید بیشتر بر شکاف‌های پژوهشی، نوآوری مقاله را برجسته‌تر کند.

نوآوری اصلی این پژوهش در تلفیق چهار روش آینده‌پژوهی با اتکا بر رویکرد فراترکیب نهفته است، که هم‌افزایی عدالت و مقاومت را در شرایط عدم قطعیت بررسی می‌کند و سناریوهایی عملی پیشنهاد می‌دهد. این رویکرد ترکیبی، گزار از افق دفاعی به تمدنی عادلانه و مقاوم را با بازتعریف وزن گذشته، تبدیل فشار حال به فرصت، و هم‌راستایی با کشش آینده تصویر می‌کند. تأکید بر هوش راهبردی در برابر پیش‌بینی قطعی، همراه با ریشه‌یابی از سطوح ظاهری تا اسطوره‌های تمدنی، افق جدیدی در آینده‌پژوهی تمدن نوین اسلامی می‌گشاید که در پیشینه پژوهشی موجود دیده نمی‌شود.

روش‌شناسی

این پژوهش از نوع کیفی و با رویکرد آینده‌نگاری انجام شد. داده‌های اولیه تحقیق ابتدا از طریق روش فراترکیب گردآوری و تحلیل گردید؛ به این صورت که ۴۰ منبع پژوهشی معتبر همراه با بیانیه گام دوم انقلاب (۱۳۹۷) و بیانات رهبری مورد بررسی دقیق قرار گرفتند و از دل آن‌ها، ۵۰ ردیف، نقش و تم کلیدی عدالت و مقاومت در تمدن نوین اسلامی استخراج شد. این تم‌ها در سه دسته اصلی مقاومت، عدالت و هم‌افزایی آن‌ها سازمان‌دهی شدند و جدول جامع ادغام‌شده‌ای را تشکیل دادند که به‌عنوان پایه داده‌ای اصلی تحقیق مورد استفاده قرار گرفت.

برای انجام تحلیل آینده‌نگارانه بر محتوای به‌دست‌آمده از فراترکیب، از چهار روش نظام‌مند و مکمل آینده‌پژوهی بهره گرفته شد: رویکرد سه افق به‌منظور ترسیم وضعیت فعلی، آینده مطلوب و مسیرهای گذار (Sharp et al., 2016)؛ مثلث آینده‌پژوهی برای بررسی تعامل وزن گذشته، فشار حال و کشش آینده؛ تحلیل لایه‌ای علی به هدف کاوش چهار لایه لیتانی/رویداد، سیستماتیک/ساختاری، جهان‌بینی/گفتمان و اسطوره/استعاره (Enayatollah & Milojevic, 2016)؛ و رویکرد عدم قطعیت بحرانی برای شناسایی عدم قطعیت‌های سرنوشت‌ساز، ساخت ماتریس ۲×۲، تدوین چهار سناریو و در نهایت استخراج راهبردهای مقاوم (Wack, 1985).

انتخاب این روش‌ها با توجه به قابلیت‌های آن‌ها در پوشش جنبه‌های گوناگون تحول تمدنی (از جمله پویایی زمانی، لایه‌های معرفتی، عدم قطعیت و مسیرسازی) صورت گرفت. تحلیل داده‌ها به شیوه کیفی و تفسیری انجام شد و از ابزارهای بصری نظیر ماتریس‌ها و مثلث‌ها برای ساختاردهی بهتر یافته‌ها استفاده گردید. تمامی مراحل تحقیق نیز با رعایت دقیق اصول اعتبارپذیری، انتقال‌پذیری و تأییدپذیری در تحقیقات کیفی آینده‌نگارانه پیش برده شد.

یافته‌های تحقیق

۱- نتایج فراترکیب نقش عدالت و مقاومت در تمدن نوین اسلامی

در این پژوهش، با بهره‌گیری از روش فراترکیب کیفی تفسیری، مجموعه‌ای گسترده از مطالعات نظری، گفتمانی و راهبردی مرتبط با دو مفهوم بنیادین «عدالت» و «مقاومت» در اندیشه اسلامی و گفتمان انقلاب اسلامی مورد تحلیل و ادغام قرار گرفت. هدف از این فراترکیب، عبور از توصیف‌های پراکنده و دستیابی به یک چارچوب مفهومی منسجم برای تبیین نقش این دو مؤلفه در شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی بود؛ چارچوبی که قابلیت استفاده در تحلیل‌های آینده‌پژوهانه، سیاست‌گذاری کلان و مطالعات تمدنی را داشته باشد. یافته‌های فراترکیب نشان می‌دهد که مقاومت در تمدن نوین اسلامی، صرفاً یک واکنش مقطعی یا نظامی نیست، بلکه ریشه در مبانی توحیدی، تجربه تاریخی عاشورا و فرهنگ ایثار و شهادت دارد و به‌عنوان سازوکار فعال «صیانت، بقاء و پویایی تمدنی» عمل می‌کند. مقاومت با تولید سرمایه اجتماعی، تقویت انسجام امت اسلامی، تربیت نسل شجاع و خودباور، شکل‌دهی به گفتمان استکبارستیزی و ایجاد موازنه قدرت در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی، نقش شتاب‌دهنده تمدن‌سازی را ایفا می‌نماید. از این منظر، محور مقاومت و اقتصاد مقاومتی به‌مثابه نمودهای نهادی و ساختاری این منطق تمدنی قابل تحلیل هستند.

در مقابل، عدالت به‌عنوان غایت و روح تمدن نوین اسلامی در این فراترکیب شناسایی شد. عدالت نه تنها مبنای مشروعیت تمدنی، بلکه عامل بقاء، تعالی و الگوی پیشرفت واقعی جامعه اسلامی است. یافته‌ها نشان می‌دهد که عدالت در سطوح مختلفی از جمله عدالت تربیتی، عدالت اجتماعی، عدالت در حکمرانی و عدالت فرهنگی متجلی می‌شود و از طریق مبارزه با فساد، کاهش فاصله طبقاتی، کرامت انسانی، توانمندسازی جوانان و نهادینه‌سازی ارزش‌های اخلاقی، زمینه شکل‌گیری جامعه‌ای تمدن‌ساز را فراهم می‌سازد. در این چارچوب، عدالت به‌عنوان آرمان همیشگی انقلاب اسلامی و شاخص رهبری الهی، نقشی فرازمانی و فرامکانی می‌یابد.

تحلیل ادغامی منابع نشان می‌دهد که تمدن نوین اسلامی حاصل هم‌افزایی عدالت و مقاومت است؛ به‌گونه‌ای که عدالت بدون مقاومت به آرمانی منفعل و شکننده تبدیل می‌شود و مقاومت بدون عدالت، از معنا و مشروعیت تمدنی تهی خواهد بود. این هم‌افزایی، در قالب مفاهیمی چون مدیریت جهادی، حکمرانی انقلابی، عزت امت اسلامی و صدور گفتمان انقلاب اسلامی متجلی می‌شود و ظرفیت شکل‌دهی به نظامی بدیل در برابر نظم سلطه‌محور غربی را داراست.

در مجموع، فراترکیب حاضر نشان می‌دهد که تمدن نوین اسلامی، زمانی قابلیت تحقق و تداوم می‌یابد که عدالت به‌عنوان غایت تمدنی و مقاومت به‌عنوان راهبرد تمدنی در سطوح فردی، اجتماعی، نهادی و بین‌المللی به‌صورت هم‌زمان و هم‌افزا عمل کنند. این چارچوب

مفهومی می‌تواند مبنایی نظری برای آینده‌پژوهی تمدنی، سیاست‌گذاری کلان و تحلیل تحولات جهان اسلام در عصر گذار از نظم تک‌قطبی به نظم چندقطبی باشد.

جدول ۱، خروجی این فرآیند فراترکیب را نشان می‌دهد و شامل ۵۰ ردیف ادغام‌شده (با تمرکز بر مفاهیم کلیدی، نقش‌ها و منابع) است.

جدول ۱- خروجی فراترکیب مفاهیم کلیدی، نقش‌ها و منابع در تمدن نوین اسلامی		
منبع	نقش در تمدن نوین اسلامی	مفهوم کلیدی
Ramezani et al., 2021	ترویج فرهنگ ایثار توسط زنان از طریق مشارکت در دفاع و تربیت فرزندان	مقاومت (ایثار و شهادت)
Panjehke et al., 2022	مقاوم؛ قوام ملی در برابر ظلم	مقاومت (ایثار و شهادت)
Kazemi et al., 2016	ریشه در عاشورا؛ انسجام و شبکه‌های انسانی در اسارت دشمن؛ تقویت سرمایه اجتماعی شیعی	مقاومت (مقابله با ظلم)
Jabbari Sani & Chegini, 2021	جبهه مقاومت اسلامی تضمین‌کننده امنیت ملی؛ مقابله با سلطه غربی و صهیونیسم	مقاومت (خیزش شرق)
Sharifani, 2023	انتقال قدرت از غرب به شرق؛ نقش تمدن اسلامی در محور مقاومت آسیایی	مقاومت (ژئوپولیتیک محور مقاومت)
Statements of the Supreme Leader, 2022/11/04	گفتمان استکبارستیزی و بیداری اسلامی؛ رهبری ایران علیه غرب و صهیونیسم	مقاومت (گفتمان شهادت)
Ghasemi, 2018	ولایت‌مداری، شهادت‌طلبی، مبارزه با استکبار، دفاع از محرومان	مقاومت (شاخصه‌های قرآنی)
Salmanpour Siavoshi & Rashidi Al-Hashem, 2020	توحیدباوری، توکل، وحدت کلمه، جبهه مقاومت؛ زمینه‌سازی ظهور	مقاومت (شاخصه‌های اسلامی)
Akbari, 2025	اسلام سیاسی، انسجام اسلامی، دفاع مردمی؛ موازنه قوا در تمدن‌سازی	مقاومت (اقتصاد مقاومتی)
Ghasemi, 2022	الگوی مستقل در برابر تهاجمات جهانی؛ حفظ نظام تا تمدن	مقاومت (بستر تحول روحی)
Mirzalou & Dowlati, 2020	بستر ظهور ممیزات تمدن؛ تعین تمدن اسلامی در جهان اسلام	مقاومت (شتاب‌دهنده گفتمانی)
Rahdar, 2020	خرده‌گفتمان انقلاب؛ شتاب‌دهنده تمدن با تحلیل لاکلاو	مقاومت (اتلاف‌سازی همسایگی)
Hosseini et al., 2023	سیاست همسایگی با محور مقاومت؛ ائتلاف علیه غرب	مقاومت (راهبرد کپنهاگ)
Esmacili & Haghsheenas, 2023	راهبرد نظامی/اقتصادی/سیاسی در خاورمیانه براساس باری بوزان	مقاومت (جریان‌های غرب آسیا)
Shahvarpour et al., 2024	اتحاد شیعی/غیرشیعی علیه صهیونیسم؛ هویت‌بخش انقلاب ایران	مقاومت (طوفان الاقصی)
Shiroudi et al., 2020	بحران چندبعدی اسرائیل؛ هم‌گرایی نظامی-سیاسی محور مقاومت	مقاومت (سیاست روسیه)
Lotfi et al., 2024	مقابله با تروریسم، عمق راهبردی، تقویت محور مقاومت علیه غرب	مقاومت (توازن قدرت غرب آسیا)
Heydari, 2021	اتحادهای راهبردی ایران؛ نظم چندقطبی (۲۰۲۳-۲۰۱۱)	مقاومت (ایستادگی علیه استکبار)
Ghasemi Zolpirani & Askari Tapeh, 2021	ایستادگی در برابر استکبار، دفاع ابدی از نظام انقلابی	مقاومت (روحیه ما می‌توانیم)
Rekabian et al., 2024	روحیه «ما می‌توانیم»، مدیریت جهادی، عدم انفعال	مقاومت (اکسیر علاج مشکلات)
Bagheri et al., 2024	مقاومت به‌عنوان پایه عزت تمدنی و پیشرفت همه‌جانبه	مقاومت (تربیت نسل مقاوم)
Mousavi & Jafarifar, 2024	تربیت با شجاعت، غیرت، روحیه انقلابی برای تمدن‌سازی (پرورش نیروی انسانی)	مقاومت (حضور مردمی)
Statement of the Second Step of the	مبادرت مردمی در مقاومت برای رسیدن به تمدن نوین	مقاومت (شجاعت و شجاعت)
	شجاعت، خودباوری، مجاهدت خالصانه به‌عنوان شاخص‌های کلیدی	

Revolution, 2018	مجاهدت)	
Statement of the Second Step of the Revolution, 2018	عدالت (مبارزه با فساد)	زنان مسئول تربیتی عدالت؛ نهادهای سازی ارزش‌های فرهنگی
Statements of the Supreme Leader, 2022/02/17	عدالت (اخوت ایمانی)	حسن سلوک و ارشاد؛ شاخص‌های اجتماعی عادلانه شیعه
Statements of the Supreme Leader, 2016/10/18	عدالت (کرامت انسانی)	استقلال، آزادی، حقوق بشر اسلامی علیه سلطه
Bahmani, 2014	عدالت (ایمان و پرهیز از تقلید)	مؤلفه‌های نه‌گانه تمدن (با اولویت ایمان)؛ تحول آموزش
Mohammadi Pouya & Torkashvand, 2020	عدالت (مبانی تمدنی)	ساختار تمدن اسلامی؛ نهضت علمی علیه انحطاط غربی
Statements of the Supreme Leader, 2024/01/16	عدالت (شبکه‌سازی اجتماعی)	اصلاح‌گری، مردمی‌بودن، خرد جمعی؛ مدل چشمه تمدنی
Statements of the Supreme Leader, 1994/09/20	عدالت (عامل بقا تمدن)	وظیفه انبیا؛ عزت، نبود فقر/تبعیض، توزیع ثروت
Panjehke et al., 2022	عدالت (حکمرانی انقلابی)	نهادسازی جهادی؛ محرومیت‌زدایی در برابر غرب
Kazemi et al., 2016	عدالت (توانمندسازی جوانان)	۳۷ متغیر معنوی/اجتماعی؛ پیشران تمدن گام دوم
Farmihani Farahani, 2016	عدالت (فعالیت‌های فرهنگی)	نمادین برای حیات طیب؛ خیر عمومی علیه تبعیض
Yousefi, 2025	عدالت (شاخصه رهبری)	عدالت فرازمانی با ایمان/علم/اخلاق؛ مدینه فاضله
Sadr Shirazi, 2024	عدالت (شعار فطری انقلاب)	عدالت جهانی و همیشه زنده برای تمدن‌سازی
Dibaei Saber et al., 2020	عدالت (آرمان‌کیدی انقلاب)	عدالت اجتماعی به‌عنوان پایه تمدن نوین اسلامی (استقرار عدالت)
Jan Ahmadi, 2020	عدالت (کاهش فاصله طبقاتی)	پیشرفت واقعی و الگوسازی تمدنی با عدالت اجتماعی
Samsar et al., 2015	عدالت (تربیت نسل سازنده)	عدالت برای تربیت نسل تمدن‌ساز
Alipour & Asadi Kohbad, 2024	هم‌افزایی (صدور انقلاب)	ترکیب عدالت‌خواهی با مقاومت برای تمدن و ولایت عظمی
Momeni et al., 2024	هم‌افزایی (مدیریت جهادی)	ایمان انقلابی برای عدالت و مقاومت در جامعه‌پردازی
Safari & Nemati, 2024	هم‌افزایی (پویایی تمدنی)	عدالت + مقاومت علیه غرب برای غلبه تمدنی
Abdolmaleki, 2025	هم‌افزایی (عزت امت)	عدالت و مقاومت برای عزت اسلامی و امت بزرگ

۲- یافته‌ها براساس رویکرد سه افق: مسیر تحول تمدنی از فرسودگی به آینده‌ای جایگزین

در تحلیل فراترکیبی حاضر، رویکرد سه افق به‌عنوان چارچوبی کلان برای نقشه‌برداری مسیر تحول تمدن اسلامی به کار گرفته شد؛ جایی که عدالت و مقاومت نه به‌مثابه مفاهیم ایزوله، بلکه به‌عنوان دو نیروی متقابل و هم‌افزا در قلب این تحول قرار گرفتند. در افق اول، الگوی فعلی تمدن اسلامی را شاهد هستیم که هرچند بر بستری از ارزش‌های عمیقِ ایثار، شهادت، ولایت‌مداری و عدالت بنا شده، اما در مواجهه با چالش‌های جهانی معاصر (از سلطه غربی و گسترش صهیونیسم تا فساد ساختاری و فاصله‌های طبقاتی) دچار فرسودگی و از دست دادن تناسب شده است. در این افق، مقاومت عمدتاً به‌صورت دفاعی، محلی و محدود ظاهر می‌شود؛ زنان از طریق تربیت فرزندان مقاوم و مبارز علیه فساد، نقشی کلیدی در حفظ سرمایه اجتماعی شیعی ایفا می‌کنند، اما این نقش هنوز به‌صورت نهادینه‌شده و فراگیر در نظام اجتماعی جاری نشده است. جبهه مقاومت اسلامی، امنیت ملی را تأمین می‌کند، اما مقابله با استکبار جهانی همچنان ناقص مانده و دفاع از محرومان محدود به حوزه‌های بخش‌بندی‌شده است. اقتصاد مقاومتی به‌عنوان الگویی مستقل مطرح شده، ولی حفظ کامل نظام در برابر تهاجمات فرهنگی و اقتصادی جهانی هنوز محقق نشده و روحیه «ما می‌توانیم» گاهی با انفعال در برابر استکبار همراه است. هم‌افزایی عدالت و مقاومت برای عزت اسلامی و امت بزرگ شکل گرفته، اما این هم‌افزایی با درون‌گرایی و فقدان پویایی تمدنی همراه بوده و نیازمند انتقالی هوشمندانه به افق‌های بعدی است. در مقابل، افق سوم تصویری از تمدن نوین اسلامی را ترسیم می‌کند که نه صرفاً واکنشی، بلکه پیشگامانه و جایگزین‌کننده الگوی فعلی است؛ تمدنی ریشه‌دار در توحیدباوری، عدالت جهانی و مقاومت همه‌جانبه، که از حاشیه‌های سیستم

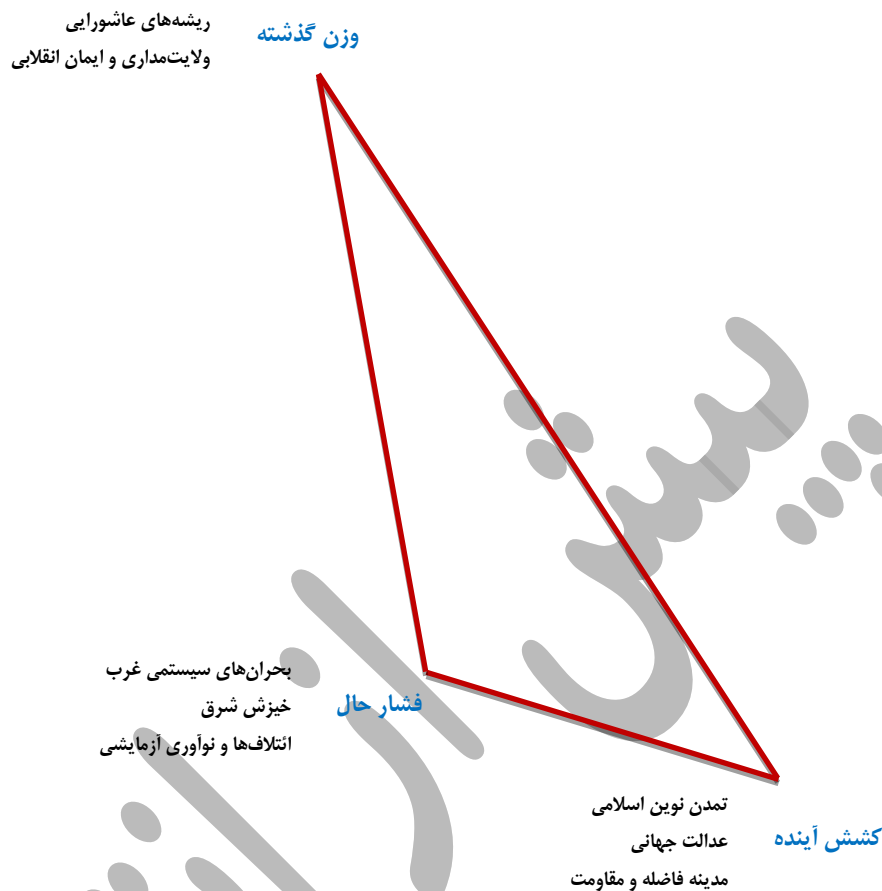
فعلی رشد کرده و چالش‌های جهانی را به‌صورت ساختاری حل می‌کند. در این افق، مقاومت به بستری برای تحول روحی و تمایز تمدنی تبدیل می‌شود، عدالت به عامل بقای تمدن و وظیفه‌ای الهی برای نابودی فقر و تبعیض تبدیل می‌گردد، و حکمرانی انقلابی از طریق نهادسازی جهادی و محرومیت‌زدایی پیش می‌رود. تربیت نسلی مقاوم، شجاع و انقلابی، عدالت‌فرامانی را با ایمان، علم و اخلاق ترکیب می‌کند و مدینه فاضله ایمانی را شکل می‌دهد. این تمدن، از هم‌افزایی عدالت‌خواهی و مقاومت استکبارستیز سرچشمه می‌گیرد و به صدور انقلاب، تحقق ولایت عظمی و عزت امت اسلامی منجر می‌شود. بین این دو افق، افق دوم به‌عنوان فضای گذار و آزمایشی عمل می‌کند؛ جایی که نوآوری‌هایی مانند گفتمان بیداری اسلامی، ائتلاف‌سازی راهبردی، عملیات‌هایی چون طوفان الاقصی، و توانمندسازی جوانان برپایه ۳۷ متغیر معنوی-اجتماعی، در حال باز کردن دریچه‌هایی به سوی آینده مطلوب هستند. برخی از این نوآوری‌ها ($H2-$) تنها الگوی فعلی را تثبیت می‌کنند، اما برخی دیگر ($H2+$) فضای تحول‌آمیزی را فراهم می‌آورند که از طریق حل تعارضات ارزشی (مانند انسجام محلی در برابر هم‌گرایی جهانی) و حفظ ویژگی‌های ضروری از افق اول، گذار به افق سوم را تسهیل می‌کنند.

۳- یافته‌ها براساس تحلیل لایه‌ای علی: عمق‌یابی در ریشه‌های تمدنی عدالت و مقاومت

برای فراتر رفتن از توصیف سطحی وضعیت‌های موجود و آینده، از تحلیل لایه‌ای علی (CLA) به‌عنوان ابزاری تفسیری و عمق‌بخش استفاده شد تا نقش عدالت و مقاومت در هر یک از افق‌ها در چهار سطح شناختی مورد بازخوانی قرار گیرد. در لایه لیتانی، مشکلاتی چون سلطه غربی، فساد، تبعیض طبقاتی و ناکارآمدی اقتصاد مقاومتی به‌وضوح قابل مشاهده هستند؛ اما این لایه، تنها دریچه‌ای برای ورود به عمق تحلیل است. در لایه سیستماتیک، دیده می‌شود که این مشکلات ریشه در ساختارهای ژئوپلیتیک نامتوازن، سیستم‌های اقتصادی وابسته، و نهادهای آموزشی-فرهنگی ناکارآمد دارند؛ جایی که جبهه مقاومت هرچند امنیت ملی را تأمین می‌کند، اما مقابله ناقص با سلطه جهانی نشان‌دهنده فقدان هم‌آهنگی ساختاری است. در لایه جهان‌بینی و گفتمان، تعارض تمدنی عمیقی آشکار می‌شود: در مقابل گفتمان غربی مبتنی بر لیبرالیسم و سکولاریسم، گفتمان اسلامی برپایه توحیدباوری، اسلام سیاسی و بیداری اسلامی، در حال بازتولید مفاهیمی چون امنیت، عدالت و حقوق بشر براساس اصول قرآنی است. این گفتمان، مقاومت را نه صرفاً به‌عنوان دفاع، بلکه به‌عنوان اکسیر علاج مشکلات و پایه عزت تمدنی تلقی می‌کند و در عمیق‌ترین لایه، لایه اسطوره و استعاره، ناخودآگاه جمعی تمدن اسلامی بازتاب می‌یابد: عاشورا نه به‌مثابه یک روایت تاریخی غم‌انگیز، بلکه به‌عنوان ماتریسی تمدنی از ایثار، ایستادگی و انقلاب علیه ظلم؛ مدینه فاضله نه به‌عنوان رؤیایی دوردست، بلکه به‌عنوان استعاره‌ای از عدالت جهانی که امروز نیز قابل آزمایش است؛ و ظهور نه به‌عنوان وقفه‌ای غیبی در تاریخ، بلکه به‌عنوان اسطوره‌ای از پایان تاریخ ظلم و آغاز تمدنی جدید. در این لایه است که می‌توان دریافت که چرا برخی از نوآوری‌ها در $H2$ موفق به گذر از مرزهای $H1$ می‌شوند: آن‌هایی که با این اسطوره‌های بنیادین هم‌راستا هستند، توان تحول را در خود دارند. این تحلیل چهارلایه نشان می‌دهد که تحول تمدنی واقعی نه تنها مستلزم تغییر در رفتارها و ساختارها است، بلکه مستلزم بازتولید گفتمان‌ها و بازتفسیر اسطوره‌های جمعی نیز هست.

۴- یافته‌ها براساس مثلث آینده‌پژوهی: تحلیل پویایی نیروهای گذار از گذشته به آینده

در گام چهارم، مثلث آینده‌پژوهی به‌عنوان ابزاری پویا برای تحلیل تعادل نیروهای مؤثر بر تحول تمدنی به کار گرفته شد؛ جایی که سه نیروی متضاد (وزن گذشته، فشار حال و کشش آینده) در تعاملی پیچیده، مسیر گذار از $H1$ به $H3$ را شکل می‌دهند. وزن گذشته، به‌عنوان نیروی اینرسی تاریخی، ریشه‌های عاشورایی، ولایت‌مداری و ایمان انقلابی را حفظ می‌کند که نیازمند بازتعریف راهبردی در فضای کنونی است. در مقابل، فشار حال (به‌شکل بحران‌های سیستمی نظم لیبرال غربی، خیزش شرق، بحران چندبعدی رژیم صهیونیستی و فروپاشی‌های ژئوپلیتیک)، فضایی برای نوآوری‌های آزمایشی در $H2$ فراهم کرده است. این فشار، از طریق سیاست‌های همسایگی، ائتلاف‌های راهبردی، راهبرد کپنهاگ و توانمندسازی جوانان، در حال باز کردن دریچه‌هایی به سوی نظم چندقطبی و تمدن‌سازی عملیاتی است. اما این فشار، گاهی به‌صورت تغییرات افزایشی ($H2-$) محدود می‌ماند و تنها الگوی فعلی را تثبیت می‌کند. در این میان، کشش آینده (به‌شکل تصویری از تمدن نوین اسلامی برپایه عدالت جهانی، مقاومت همه‌جانبه و مدینه فاضله) نیروی جاذبه‌ای است که هر اقدام و سیاست را به‌عنوان ابزاری برای نزدیک‌تر شدن به این آینده ارزیابی می‌کند. این کشش، «جیب‌های آینده در حال» مانند بیداری اسلامی و تحول روحی را به‌عنوان نمونه‌های تجربی $H3$ برجسته می‌کند و گذشته را به سرمایه‌ای برای آینده و حال را به فرصتی برای تحول تبدیل می‌نماید.

شکل ۱- مثلث آینده‌پژوهی گذار از وضعیت موجود به تمدن مطلوب

به این ترتیب، مثلث آینده‌پژوهی در این پژوهش، ابزاری برای ارزیابی راهبردی هر حرکت تمدنی است: هر اقدامی که بتواند وزن گذشته را بازتعریف کند، فشار حال را به فرصت تمدنی تبدیل نماید، و با کشش آینده هم‌راستا باشد، می‌تواند مسیر را برای ظهور تمدن نوین اسلامی هموار سازد.

این سه سطح از یافته‌ها، گام‌هایی منطقی و پیوسته را از ساختاردهی کلان (سه افق)، به درک علی عمیق (CLA)، و سپس به تحلیل پویایی گذار (مثلث آینده‌پژوهی) نشان می‌دهند. هم‌زمان، با برجسته‌سازی تناقض‌ها، ابهام‌ها، چندوجهی بودن نوآوری‌ها (H_2^+/H_2^-)، و پیچیدگی تعادل میان سه نیرو در مثلث، زمینه مفهومی لازم برای ورود به رویکرد عدم قطعیت بحرانی را فراهم می‌آورند، جایی که قطعیت‌های خطی آینده‌نگری رد شده و فضایی برای تفکر در لبه هرج و مرج، ابهام و امکانات رقیب باز می‌شود.

۵- یافته‌ها براساس رویکرد عدم قطعیت بحرانی

در گام پایانی فراترکیب، به جای تثبیت یک تصویر قطعی از تمدن نوین اسلامی، از رویکرد «عدم قطعیت بحرانی» به عنوان ابزاری برای آماده‌سازی راهبردی در برابر آینده‌های کاملاً متفاوت استفاده شد. این رویکرد، برخلاف تمایل‌های خطی آینده‌نگری، تمدن‌سازی را نه به عنوان یک مسیر پیش‌بینی‌شده، بلکه به عنوان فضایی از امکانات رقیب می‌داند که در آن، پیروزی یا شکست، هم‌زمان واقع‌گرایانه هستند. با اعمال این رویکرد بر نقش‌های عدالت و مقاومت، ابتدا پیشران‌های کلیدی شناسایی شدند:

مرحله ۱: شناسایی پیشران‌ها (Drivers)

پیشران‌های کلیدی استخراج شده از جدول ۱ عبارتند از:

- ژئوپولیتیک محور مقاومت (خیزش شرق، ائتلاف‌سازی همسایگی، توازن قدرت غرب آسیا و عملیات‌هایی مانند طوفان الاقصی)
- گفتمان استکبارستیزی و بیداری اسلامی
- اقتصاد مقاومتی و الگوی مستقل در برابر تهاجمات جهانی
- تربیت نسل مقاوم و توانمندسازی جوانان
- حکمرانی انقلابی، نهادسازی جهادی و محرومیت‌زدایی
- هم‌گرایی نظامی-سیاسی و اتحادهای راهبردی
- شاخصه‌های قرآنی و اسلامی (توحیدباوری، وحدت کلمه، اسلام سیاسی)
- عدالت اجتماعی (کاهش فاصله طبقاتی، توزیع عادلانه ثروت، مبارزه با فساد)
- فرهنگ ایثار و شهادت، ولایت‌مداری و روحیه "ما می‌توانیم"
- زمینه‌سازی ظهور و تحول روحی تمدنی

مرحله ۲: تفکیک عناصر پیش‌تعیین شده از عدم قطعیت‌ها

عناصر پیش‌تعیین شده (تقریباً قطعی یا در حال رخ دادن):

- ادامه سلطه‌جویی غرب و رژیم صهیونیستی (به‌عنوان تهدید پایدار)
- ریشه‌داری مقاومت در عاشورا و گفتمان شهدا
- آرمان عدالت به‌عنوان شعار فطری و جهانی انقلاب
- روحیه "ما می‌توانیم" و مدیریت جهادی به‌عنوان پایه پیشرفت
- تربیت نسل با شجاعت، غیرت و روحیه انقلابی (در حال اجرا)
- هم‌افزایی عدالت و مقاومت برای عزت اسلامی (به‌عنوان اصل ثابت بیانیه گام دوم)

عدم قطعیت‌ها (واقعاً نامعلوم):

- موفقیت یا شکست عملی خیزش شرق و انتقال قدرت از غرب به شرق
- گسترش یا محدود ماندن ائتلاف‌سازی همسایگی و اتحادهای راهبردی محور مقاومت
- تحقق یا ناکامی توازن قدرت و نظم چندقطبی در غرب آسیا
- تأثیر بلندمدت عملیات‌هایی مانند طوفان الاقصی بر هم‌گرایی نظامی-سیاسی
- موفقیت اقتصاد مقاومتی در برابر تهاجمات جهانی و حفظ کامل نظام
- تحقق کامل عدالت اجتماعی (نبود فقر/تبعیض و توزیع عادلانه ثروت)

مرحله ۳: رتبه‌بندی عدم قطعیت‌ها و انتخاب دو عدم قطعیت بحرانی

براساس دو محور تأثیرگذاری بالا بر کل سیستم تمدنی و عدم قطعیت واقعی بالا، دو عدم قطعیت بحرانی انتخاب می‌شوند:

- ۱- **محور مقاومت و توازن ژئوپولیتیک جهانی:** آیا محور مقاومت به توازن قدرت واقعی و نظم چندقطبی در غرب آسیا و جهان منجر می‌شود (خیزش شرق موفق، ائتلاف‌سازی گسترده، هم‌گرایی نظامی-سیاسی قوی) یا محدود و محلی باقی می‌ماند؟
 - ۲- **تحقق عدالت اجتماعی و اقتصاد مقاومتی:** آیا عدالت اجتماعی (کاهش فاصله طبقاتی، محرومیت‌زدایی کامل) و اقتصاد مقاومتی به الگویی مستقل و پایدار تبدیل می‌شود یا با چالش‌های ساختاری ناکام می‌ماند؟
- این دو عدم قطعیت هم‌زمان بیشترین تأثیر را بر تمدن‌سازی دارند و واقعاً نامعلوم هستند.

مرحله ۴: ساخت ماتریس ۲×۲ و تعریف چهار سناریو

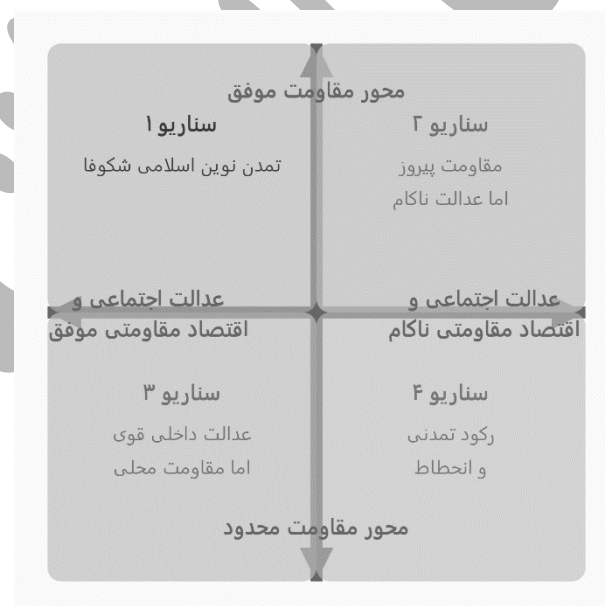
در این مرحله، سناریوهای تولیدشده براساس رویکرد عدم قطعیت بحرانی به صورت متنی ترسیم می‌شود که چهار سناریوی رقیب را برپایه دو محور کلیدی (عدالت اجتماعی و اقتصاد مقاومتی (از موفق و الگوی مستقل پایدار تا ناکام و چالش‌های ساختاری پایدار) و محور مقاومت (از موفق با توازن قدرت جهانی و خیزش شرق تا محدود بدون توازن قدرت جهانی)) نشان می‌دهد.

در محور عدالت اجتماعی و اقتصاد مقاومتی موفق (الگوی مستقل پایدار) و محور مقاومت موفق (توازن قدرت جهانی، خیزش شرق): سناریو ۱ با عنوان تمدن نوین اسلامی شکوفا؛ محور مقاومت به نظم چندقطبی و غلبه بر غرب منجر شده؛ عدالت اجتماعی کامل محقق و اقتصاد مقاومتی الگویی جهانی شده؛ زمینه‌سازی ظهور، مدینه فاضله و صدور انقلاب تحقق یافته.

در محور عدالت اجتماعی و اقتصاد مقاومتی ناکام (چالش‌های ساختاری پایدار) و محور مقاومت موفق (توازن قدرت جهانی، خیزش شرق): سناریو ۲ با عنوان مقاومت پیروز اما عدالت ناکام؛ محور مقاومت توازن قدرت ایجاد کرده و سلطه غرب شکسته، اما فاصله طبقاتی و فساد داخلی ادامه دارد؛ تمدن‌سازی نیمه‌کاره با خطر انحراف داخلی.

در محور عدالت اجتماعی و اقتصاد مقاومتی موفق (الگوی مستقل پایدار) و محور مقاومت محدود (بدون توازن قدرت جهانی): سناریو ۳ با عنوان عدالت داخلی قوی اما مقاومت محلی؛ عدالت اجتماعی و اقتصاد مقاومتی داخلی موفق، اما محور مقاومت محدود به دفاع محلی مانده؛ تمدن نوین در داخل پیشرفت کرده، اما صدور انقلاب و غلبه جهانی ناکام.

در محور عدالت اجتماعی و اقتصاد مقاومتی ناکام (چالش‌های ساختاری پایدار) و محور مقاومت محدود (بدون توازن قدرت جهانی): سناریو ۴ با عنوان رکود تمدنی و انحطاط؛ محور مقاومت محلی و ناکام مانده؛ عدالت اجتماعی محقق نشده و اقتصاد وابسته ادامه دارد؛ خطر انفعال کامل در برابر استکبار و از دست رفتن آرمان‌ها.

شکل ۲- سناریوهای چهارگانه پیش روی تمدن نوین اسلامی در شرایط عدم قطعیت

مرحله ۵: داستان‌گویی مختصر برای هر سناریو و پیامدهای راهبردی

- **سناریو ۱ (شکوفا):** جهان به سمت نظم اسلامی-آسیایی حرکت کرده؛ عملیاتی‌هایی مانند طوفان الاقصی به هم‌گرایی کامل منجر شده و عدالت فرازمانی با ایمان، علم و اخلاق، مدینه فاضله را ساخته است. پیامد: تمرکز بر شتاب‌دهنده گفتمانی و صدور انقلاب.
- **سناریو ۲ (مقاومت پیروز اما عدالت ناکام):** غرب آسیا آزاد، اما جامعه داخلی با تبعیض و فساد مواجه است؛ خطر بازگشت استکبار از طریق نفوذ داخلی. پیامد: نیاز فوری به نهادسازی جهادی داخلی حتی در پیروزی خارجی.

- سناریو ۳ (عدالت داخلی قوی اما مقاومت محلی): جامعه عادلانه و اقتصاد مقاومتی داخلی شکوفا، اما سلطه جهانی غرب ادامه دارد. پیامد: تقویت ائتلاف‌سازی همسایگی برای شکست انزوای خارجی.
- سناریو ۴ (رکود تمدنی): ادامه سلطه غرب، ناکامی اقتصاد مقاومتی و تشدید فاصله طبقاتی؛ خطر از دست رفتن روحیه انقلابی. پیامد: بازگشت به مبانی مانند تربیت نسل مقاوم و فرهنگ ایثار.

شکل ۳- ماتریس پیامدهای راهبردی سناریوهای آینده

مرحله ۶: سنجش راهبردها برای شناسایی راهبردهای مقاوم (Robust)

راهبردهای مقاوم (که در هر چهار سناریو کارآمد باشند):

- تقویت تربیت نسل مقاوم با شجاعت، غیرت و روحیه انقلابی (در همه سناریوها ضروری است)
- حفظ گفت‌وگو، استکبارستیزی و ولایت‌مداری (پایه بقا در رکود و پیروزی)
- تمرکز مداوم بر فرهنگ ایثار و شهادت و مدیریت جهادی (انعطاف‌پذیر در شرایط متفاوت)
- نهادسازی جهادی داخلی و توانمندسازی جوانان (حتی در پیروزی خارجی، عدالت را تضمین می‌کند)
- پیگیری هم‌زمان ائتلاف‌سازی همسایگی و اقتصاد مقاومتی (در هر وضعیتی، فضا باز می‌کند)

شکل ۴- ماتریس راهبردهای مقاوم

به این ترتیب، این رویکرد نشان می‌دهد که تمرکز پایدار و هدفمند بر عناصر پیش تعیین شده و تغییرناپذیر (نظیر روحیه خودباوری جمعی («ما می‌توانیم»)) و شاخصه‌های ارزشی و هنجاری ملهم از آموزه‌های قرآنی (به‌عنوان اهرم‌های بنیادین، کارآمدترین و هوشمندانه‌ترین سازوکار برای مواجهه با عدم قطعیت‌های آینده و تنوع سناریوهای ممکن به شمار می‌رود و راهبرد تقویت مستمر تربیت نسل مقاوم با تأکید بر پرورش ویژگی‌هایی چون شجاعت، غیرت و روحیه انقلابی، به‌عنوان هسته مرکزی و غیرقابل حذف در تمامی چهار سناریو، پایه‌ای پایدار برای حفظ آرمان‌های بنیادین، تداوم دستاوردها در شرایط پیروزی، اصلاح چالش‌های ساختاری داخلی، و احیای انگیزه‌های جمعی در شرایط رکود و انحطاط فراهم می‌آورد.

پیشنهادهای و راهبردهای سیاستی

براساس راهبردهای مقاوم شناسایی شده، راهبردهای سیاستی زیر پیشنهاد می‌شود. تمرکز اصلی بر حوزه‌های علمی (به‌عنوان قلب تولید فکر تمدنی و تربیت نیروی انسانی انقلابی) و جامعه المصطفی‌العالمیه (به‌عنوان پل صدور انقلاب و تربیت مبلغان بین‌المللی) است؛ و نهادهای حکومتی نقش پشتیبان دارند:

۱- **تربیت نسل مقاوم و انقلابی به‌عنوان هسته مرکزی تمدن سازی:** حوزه‌های علمی و جامعه المصطفی با ادغام دروس عاشورایی، تفسیر انقلابی قرآن و آموزش‌های جهادی در برنامه‌های درسی، مربیان انقلابی تربیت کنند و با همکاری بسیج و آموزش و پرورش، نسل جوان را با شجاعت، غیرت و روحیه «ما می‌توانیم» پرورش دهند؛ اولویت: اعزام طلاب به مدارس، دانشگاه‌ها و کشورهای اسلامی.

۲- **حفظ و تقویت گفتمان استکبارستیزی و ولایت‌مداری در سطوح ملی و جهانی:** حوزه‌های علمی با برگزاری دروس خارج فقه انقلابی و تولید محتوای فقهی-سیاسی، و جامعه المصطفی با آموزش طلاب بین‌المللی، این گفتمان را تبیین کنند؛ همکاری با وزارت امور خارجه و رسانه ملی برای مقابله با نفوذ فرهنگی غرب و تقویت ائتلاف‌های منطقه‌ای.

۳- **احیای فرهنگ ایثار، شهادت و مدیریت جهادی:** حوزه‌های علمی و جامعه المصطفی، رشته‌های تخصصی مدیریت جهادی و فرهنگ ایثار تأسیس کنند، طلاب را به اردوهای جهادی داخلی و خارجی اعزام نمایند و با همکاری سپاه و بنیاد شهید، آثار رسانه‌ای و ادبی برای ترویج این فرهنگ تولید کنند.

۴- **نهادسازی جهادی داخلی و توانمندسازی جوانان برای تضمین عدالت اجتماعی:** حوزه‌های علمی، مراکز توانمندسازی جوانان انقلابی ایجاد کنند و با احیای جهاد سازندگی و همکاری بسیج، برنامه‌های کارآفرینی جهادی، کاهش فاصله طبقاتی و اقتصاد مقاومتی را براساس فقه علوی پیش ببرند؛ جامعه المصطفی این مدل را به طلاب خارجی منتقل کند.

۵- پیگیری ائتلاف‌سازی منطقه‌ای و جهانی مبتنی بر عدالت و مقاومت: جامعه المصطفی و حوزه‌های علمیه، مبلغان را به کشورهای همسایه و جهان اسلام اعزام کنند تا ائتلاف‌های فرهنگی و سیاسی تقویت شود؛ همکاری با وزارت امور خارجه برای ادغام گفتمان انقلابی در دیپلماسی و شکست انزوای ژئوپلیتیک.

۶- توسعه اقتصاد مقاومتی با رویکرد فقهی و تمدنی: حوزه‌های علمیه درس‌نامه‌های فقهی اقتصاد مقاومتی تدوین کنند و جامعه المصطفی آن را به سطح بین‌المللی گسترش دهد؛ همکاری با سازمان برنامه و بودجه و وزارت اقتصاد برای مدل‌سازی اقتصادی اسلامی، سرمایه‌گذاری مشترک منطقه‌ای و توزیع عادلانه ثروت.

این راهبردها، با پیش‌رانی حوزه‌های علمیه و جامعه المصطفی و هماهنگی نهادهای انقلابی، هوش راهبردی را در شرایط عدم قطعیت تقویت کرده و تمدن نوین اسلامی را به الگویی پایدار و جهانی تبدیل می‌کنند. اجرای یکپارچه آن‌ها از تربیت نسل مقاوم آغاز می‌شود.

نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف فراترکبی و یکپارچه‌سازی نقش‌های عدالت و مقاومت در تمدن‌سازی اسلامی، از ترکیب ۴۰ منبع علمی معتبر، بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی و بیانات رهبری و تلفیق چهار روش آینده‌پژوهی (سه افق، تحلیل لایه‌ای علی، مثلث آینده‌پژوهی و رویکرد عدم قطعیت بحرانی) استفاده کرد تا چارچوبی عمیق، پویا و آینده‌محور برای درک مسیر تمدن نوین اسلامی ترسیم نماید. یافته‌ها نشان می‌دهند که عدالت و مقاومت نه به‌عنوان مفاهیم جداگانه یا صرفاً واکنشی، بلکه به‌عنوان دو نیروی هم‌افزا، تمدن‌ساز و متقابل در قلب تحول تمدنی قرار دارند. تحلیل براساس رویکرد سه افق، تبیین کرد که تمدن اسلامی در افق اول با چالش‌هایی چون فرسودگی ساختاری، محدودیت‌های جغرافیایی مقاومت و ناکارآمدی اقتصاد مقاومتی مواجه است، درحالی‌که افق سوم، تمدنی را تصویر کرد که برپایه عدالت جهانی، مقاومت همه‌جانبه و توحیدباوری، به‌عنوان جایگزینی پایدار برای نظم لیبرال غربی ظهور می‌کند.

با استفاده از تحلیل لایه‌ای علی (CLA)، این پژوهش فراتر از سطح لیتانی حرکت کرد و ریشه‌های تمدنی این دو محور را در چهار لایه (از مشکلات روزمره تا ناخودآگاه جمعی) بازکاوی نمود. این تحلیل آشکار ساخت که تحول واقعی تنها زمانی ممکن است که گفتمان‌ها بازتولید و اسطوره‌های بنیادین مانند عاشورا و مدینه فاضله، از چارچوب‌های تاریخی به ابزارهای تمدن‌سازی آینده تبدیل شوند. مثلث آینده‌پژوهی نیز تعادل پیچیده نیروهای مؤثر بر گذار را نشان داد: گذشته به‌عنوان سرمایه‌ای برای ایمان و ایثار، حال به‌عنوان فضایی برای آزمایش‌های راهبردی، و آینده به‌عنوان نیرویی جاذبه‌ای برای هم‌راستایی تمدنی.

در گام نهایی، رویکرد عدم قطعیت بحرانی فضای فکری را از قطعیت‌گرایی آینده‌نگری خطی خارج کرد و با ساخت چهار سناریوی رقیب (از «تمدن شکوفا» تا «رکود تمدنی») نشان داد که آینده تمدن اسلامی هیچ‌گاه تابع یک مسیر اجتناب‌ناپذیر نیست، بلکه حاصل انتخاب‌های راهبردی آگاهانه در شرایطی از پیچیدگی و ابهام است. این رویکرد، با تمرکز پایدار بر عناصر تغییرناپذیر و هنجاری ملهم از آموزه‌های قرآنی و خودباوری جمعی («ما می‌توانیم»)، شناسایی راهبردهای مقاوم را ممکن ساخت: اقداماتی چون تقویت تربیت نسل مقاوم با شجاعت، غیرت و روحیه انقلابی (به‌عنوان هسته مرکزی)، حفظ گفتمان استکبارستیزی و ولایت‌مداری، تمرکز مداوم بر فرهنگ ایثار و شهادت و مدیریت جهادی، نهادسازی جهادی داخلی و توانمندسازی جوانان، و پیگیری هم‌زمان ائتلاف‌سازی همسایگی و اقتصاد مقاومتی که در هر چهار سناریو، به‌عنوان ستون‌های پایدار بقاء، پیشرفت تمدنی و آمادگی برای هر آینده‌ای عمل می‌کنند.

در مجموع، این پژوهش چارچوبی نظری-کاربردی ارائه می‌دهد که نه تنها آینده را پیش‌بینی نمی‌کند، بلکه برای هر آینده‌ای آمادگی ایجاد می‌کند. نوآوری اصلی آن در ترکیب هم‌زمان چهار رویکرد آینده‌پژوهی در کنار منابع بومی انقلابی و فکری است، که به‌تنهایی یا در ترکیب‌های دیگر، پیشینه محدودی داشته‌اند. پیامدهای این یافته‌ها برای سیاست‌گذاری تمدنی، برنامه‌ریزی جوان‌محور، ائتلاف‌سازی ژئوپلیتیک و بازتعریف اقتصاد مقاومتی بسیار گسترده است. با این وجود، پژوهش‌های آتی می‌توانند با اعمال این چارچوب در سطوح منطقه‌ای یا مقایسه آن با تمدن‌های رقیب، عمق و کاربرد آن را گسترش دهند. در نهایت، این پژوهش به‌وضوح تأکید می‌کند که تمدن نوین اسلامی، زمانی شکل خواهد گرفت که مقاومت، عدالت و هوش راهبردی، در فضایی از آگاهی از عدم قطعیت، هم‌آهنگ شوند.

References

- Abdolmaleki, H. (2025). Social justice in the experience of transcendental-revolutionary governance: A comparative study of Western and Islamic Revolution discourse. *New Research in Islamic Governance*, 1(1), 141-186.

- Ahmadpour, M. (2025a). Modern subject and globalization based on the analysis of Mahdist doctrine and the phenomenon of expectation: Civilizational challenges and prospects. *Mashreq-e-Mooud*, 19(3), 61-84.
- Ahmadpour, M. (2025b). Iscourse Structure Analysis of Takfir and Civilizational Shiism: The Identity and Civilizational Struggle in Contemporary Islam. *Religious Studies and Imamate*, 2(3), 6-29. 10.22034/gr.2025.529277.1028
- Akbari, M. (2025). Investigation and analysis of the effects and results of Islamic resistance characteristics on the new Islamic civilization with emphasis on contemporary political and social interpretations. *Political Studies of New Islamic Civilization*, 5(9), 96-121.
- Akbari, M., & Rezaei, F. (2015). Analysis of the characteristics of the new Islamic civilization in the thought of the Supreme Leader. *Studies of Islamic-Iranian Progress Model*, 3(5), 85-108.
- Alipour, B., & Asadi Kuhbad, H. (2024). The role and position of justice in the new Islamic civilization. *Strategic Studies in Humanities and Islam*, 63, 171-187.
- Alviri, M., & Mahdinejad, S. R. (2013). The relationship between religion and civilization in the thought of Malek Bennabi. *Journal of Islamic History and Civilization*, 18, 3-15.
- Azimi, A., Hosseini, S. M., & Dashti, M. (2021). Analysis of accelerating factors in creating a new Islamic civilization in the thought of the Supreme Leader. *Motaleate Siyasi*, 9(33), 223-244.
- Bahmani, M. R. (2014). New Islamic civilization in the thought of Ayatollah Khamenei. *Naqd va Nazar*, 19(2).
- Bagheri, M., Yazdani, E., & Basiri, M. A. (2024). The impact of Russia's regional policies in West Asia on the national interests of the Islamic Republic of Iran. *Political Knowledge*, 20(2), 319-344.
- Dibaei Saber, M., Karamad, H., & Tahmasebzadeh Sheikhlari, D. (2020). Explaining the components of the new Islamic civilization from the perspective of the Supreme Leader and analyzing its position in Iran's upstream education documents. *Research in Issues of Islamic Education*, 28(47), 87-105.
- Enayatollah, S., & Milojevic, I. (2016). Futures Studies: Causal Layered Analysis. M. Mobsari et al., (Trans.). Shokib, Tehran, Iran. 603 p.
- Esmaili, M., & Haqshanas, M. (2023). Coalition-building of the Islamic Republic of Iran based on neighborhood policy. *Iranian Review of Foreign Affairs*, 14(2), 10.22034/irfa.2023.215202
- Farhangdoust, M., & Badaqi, M. (2023). Presentation of resistance discourse for civilization-building based on Islam towards realizing the new Islamic civilization. Eleventh International Conference on Political Science, International Relations and Transformation, Tbilisi, Georgia.
- Fermehini Farahani, M. (2016). Requirements for realizing the new Islamic civilization, *National Studies*, 17(3), 83-101.
- Ghaffari Hashjin, Z., Mohammadi, Z., & Nikounchad, E. (2021). Future scenarios of the resistance axis based on critical uncertainties. *Research Letter of the Islamic Revolution*, 11(41), 19-40.
- Ghasemi Zolpirani, R., & Askari Tepeh, F. (2021). Components of Martyr Soleimani's school and the realization of the new Islamic civilization. *Contemporary Iranian State Research*, 7(4), 37-60.
- Ghasemi, B. (2018). Geopolitics of the resistance axis and national security of the Islamic Republic of Iran based on the discourse of the Islamic Revolution. *Afaq Security*, 11(38), 5-34.
- Ghasemi, B. (2022). Identifying the indicators of Islamic resistance and its impact on the new Islamic civilization. *Foundational Studies of New Islamic Civilization*, 5(2), 317-332. . doi: 10.22070/nic.2023.16970.1205.
- Ghasemi, R., Azin, A., & Jafarinejad, M. (2018). The position of national interests in the progress model. *Islamic-Iranian Progress Model*, 11, 9-31.
- Heidari, M. (2021). Quranic foundations of resistance from the perspective of Islamic denominations. Second National Conference on Representing the Discourse of the Islamic Revolution Based on the Second Step Statement, Tehran, Iran.
- Hosseini, S. M., Ameri Golestani, H., Yousefi, B., & Akbarzadeh, F. (2023). The necessity of forming the discourse of resistance in the path to reaching Islamic civilization from the perspective of Ayatollah Khamenei. *Soft Power Studies*, 13(32), 273-295. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.23225580.1402.13.1.11.3>
- Jabari Sani, A., & Chegini, A. (2021). Explaining the position of the Islamic Resistance Front in the national security of the Islamic Republic of Iran. *Defa'e Moghaddas Studies*, 7(4), 111-132.
- Jalaie Nobari, H. (2020). A review of the establishment of Islamic civilization from the perspective of the Supreme Leader. *New Research in Humanities, New Period*, (31), 323-335.

- Jalili, Z. (2024). Explaining justice in the social system of the new Islamic civilization from the perspective of the Supreme Leader. *Studies of Islamic-Iranian Progress Model*, 12(2), 223-243.
- Jan-Ahmadi, F. (2020). History of Islamic Culture and Civilization. Office for Publication of Islamic Culture, Qom, Iran. 296 p.
- Kargar, M. (2016). The position of justice in civilization-building from the perspective of Farabi, Imam Khomeini (RA), and the Supreme Leader. *Farhang Pajoohesh*, 9(27), 149-174.
- Kazemi, A., Ghafari Hashjin, Z., & Keshavarz Shakri, A. (2016). Investigating collective components of the culture of sacrifice and martyrdom in the memoirs of prisoners of war: The Sacred Defense as social capital. *Cultural Guardianship of the Islamic Revolution*, 6(14), 139-173.
- Keykha, S., & Kamankesh, H. (2023). Characteristics of Islamic government from the perspective of reason and tradition, Ninth International Conference on Religious Research, Islamic Sciences, Jurisprudence and Law in Iran and the Islamic World, Iran, Tehran.
- Lezgi, A., & Gheiasi Fathabadi, H. (2023). Civilizational dimensions of Islamic resistance of the Islamic Republic of Iran. *Foundational Studies of New Islamic Civilization*, 6(2), 285-314.
- Lotfi, M., Shir Khani, A., & Javdani Moghadam, M. (2024). Resistance currents in West Asia and the challenge of Iran's leadership role in the resistance axis. *Iranian Policy Research*, 11(1), 71-90. doi:10.22034/sej.2023.1975908.1527.
- Mahmoudpanahi, S. M. R. (2020). Foundations and infrastructure of the new Islamic civilization in the thought of Ayatollah Motahhari. *Contemporary Research on the Islamic Revolution*, 3(7), 37-52.
- Mehrabi, A. H., & Mehrabi, M. (2022). Youth empowerment model for realizing the new Islamic civilization based on the Second Step Statement of the Revolution. *Political Studies of New Islamic Civilization*, 2(3), 269-296.
- Mirzalu, T. A., & Dolati, M. (2020). The role of resistance economy in the new Islamic civilization. *Geography and Human Relations*, 3(11), 96-119.
- Mohammadaslis, A. B. (2016). Islam and social justice. *Tafakkor*, 1, 23-37.
- Mohammadi Puya, F., & Turkashvand, S. (2020). Education as the basis for the new Islamic civilization with emphasis on the thought of the Supreme Leader. *Research in Issues of Islamic Education*, 28(46), 103-124.
- Moharami, T. (2021). The Islamic Revolution and justice-oriented cultural activities to improve quality of life. National Conference on Representing the Discourse of the Revolution Based on the Second Step Statement, Tehran, Iran.
- Momeni, E., Khodadadi, S., Shoaee, A., & Vahidi Asl, M. (2024). The relationship between justice implementation and corruption reduction for realizing the new Islamic civilization with emphasis on the conduct of Imam Ali (PBUH). *Foundational Studies of New Islamic Civilization*, 7(1), 257-278. 10.22070/nic.2024.18514.1273
- Mousavi, S. M. R., & Jafari Far, E. (2024). The impact of the resistance axis in changing strategies and balance of power in the West Asia region. *Foundational and Applied Studies of the Islamic World*, 6(4), 309-332.
- Naderi, M., & Farhadi, R. (2021). Reading the discourse of Islamic resistance in the Second Step Statement. *Social Theories of Muslim Thinkers*, 11(4), 9-31.
- Panjakeh, S., Panjakeh, M., Baghbani, M., Panjakeh, A., & Sabeki, M. (2022). The importance of women's role in promoting the culture of sacrifice and martyrdom in the Islamic Revolution. First National Conference on Promoting the Culture of Sacrifice and Martyrdom, Tehran, Iran.
- Rahdar, A. (2020). The role of resistance in drawing the new Islamic civilization. *Andisheh-e Taqrib*, 39, 147-188.
- Ramezani, N. S., & Amirian, M. (2021). The position of women in promoting the culture of sacrifice and martyrdom. First National Conference on Promoting the Culture of Sacrifice and Martyrdom, Shiraz, Iran.
- Rekavian, R., Padravand, M., & Ezati, M. (2024). Al-Aqsa Storm and its impact on the security and political crisis of Israel. *Crisis Studies of the Islamic World*, 11(1), 117-139.
- Sadri Far, N., & Molavi, M. (2021). Prerequisites and requirements for creating a new Islamic civilization. *Studies of Islamic-Iranian Progress Model*, 9(18), 47-68.
- Sadrshirazi, M. A. (2024). Intellectual and historical foundations of Imam Khomeini and the Leader of the Revolution's theory of reviving Islamic civilization. *Political Thought in Islam*, 11(39), 83-112.
- Safari, K., & Nemati, J. (2024). The position of justice in the new Islamic civilization from the perspective of Ayatollah Javadi Amoli. *Strategic Studies in Humanities and Islam*, 5(68), 1-10.

- Salmanpour Siaushi, Gh., & Rashidi Al-Hashem, S. M. R. (2020). Identifying the components of the revolutionary martyrs' resistance discourse in realizing the Second Step Statement of the Islamic Revolution. *Cultural Guardianship of the Islamic Revolution*, 10(21), 55-87.
- Samsar, H., Samsar, M. S., & Karimi, S. (2015). Modeling the realization of the new Islamic civilization through networking. *Political Sociology of the Islamic World*, 3(7), 19-62.
- Sarhedhi Nasab, N. Kh., Kikhah, M. R., & Sarhedhi Nasab, A. (2017). The role of justice-centeredness in the flourishing of Islamic civilization with a look at the Razavi teachings. International Conference on Justice and Ethics in the School of Ahl al-Bayt (PBUH) with emphasis on the conduct and teachings of Imam Reza (PBUH), Mashhad, Iran.
- Shahvarpour Najafabadi, S., Mohagheghnia, H., & Akbarzadeh, F. (2024). Resistance strategy of the Islamic Republic of Iran in the Middle East based on the Copenhagen security theory. *International Relations Studies*, 17(65), 233-261.
- Sharifani, M. (2023). The impact of the Islamic Revolution on Yemen's resistance in the formation of the new Islamic civilization. *Art and Culture Studies*, 8(3).
- Sharpe, B., Hodgson, A., Leicester, G., Lyon, A., & Fazey, I. (2016). Three horizons: A pathways practice for transformation. *Ecology and Society*, 21(2), Article 47.
- Shiroudi, M., Shah-Ali, A., & Jamshidifard, K. (2020). Shiite resistance discourse and its impact on the hegemonic security order of West Asia in confrontation with Salafi and Brotherhood discourses. *Political Research of the Islamic World*, 10(1), 219-239.
- Vahidi Manesh, H. A. (2007). Civilization-building elements of the religion of Islam. *Ma'rifat*, 123, 15-34.
- Wack, P. (1985). Scenarios: Uncharted waters ahead. *Harvard Business Review*, 63(5), 73-89.
- Yaghoti, E. (2019). Components and solutions of the new Islamic civilization in the thoughts of Imam Khomeini and the Supreme Leader. *Shahed Andisheh*, 1(1), 107-138.
- Yousefi Khoraim, M. (2018). Drivers of social justice realization as one of the axes of the Second Step Statement of the Islamic Revolution of Iran. *Strategic Management and Futures Studies*, 1(2), 293-313.
- Yousefi, A. S. (2025). The role of the Islamic Revolution in spreading religious teachings and human rights values. *New Horizons in Political Jurisprudence*, 13(2), 125-154.